

OBSAH

Předmluva	13
Úvod	15
Část první: TUHÁ PALIVA	19
I. Uhlí a jeho charakteristika	19
II. Přehled způsobů tepelného zpracování tuhých paliv	22
1. Karbonisace	22
2. Zplyňování uhlí a koksu	24
III. Produkty tepelného zpracování uhlí, jejich úprava a použití v chemickém průmyslu	30
1. Produkty nízkotepelné karbonisace uhlí	30
2. Produkty vysokotepelné karbonisace uhlí	31
3. Produkty zplyňování uhlí a koksu	51
Část druhá: TECHNOLOGIE ROPY A ZEMNÍHO PLYNU. Napsal Ing. Vladimír Slouka	53
I. Vznik, výskyt a geografické rozšíření ropy	54
1. Složení ropy	54
2. Vznik ropy	56
3. Výskyt ropy	57
4. Geografické rozšíření ropy	58
II. Těžba ropy a její doprava	59
1. Těžba ropy	59
2. Doprava ropy	60
III. Zemní plyn a jeho zpracování	61
1. Výskyt a těžba zemního plynu	61
2. Zpracování a použití zemního plynu	61
3. Zemní plyn jako chemická surovina	64
IV. Produkty zpracování ropy a hodnocení pohonných látek a olejů	68
1. Produkty zpracování ropy	68
2. Hodnocení výrobků z ropy	69
3. Opotřeбенí olejů v provozu a jejich regenerace	72
V. Technologické zpracování ropy	73
1. Čištění ropy	73
2. Destilace ropy	73
3. Zpracování benzínu, petroleje a plynového oleje	79
4. Zpracování olejů	80
5. Zpracování asfaltu	89
VI. Konverzní procesy	90
1. Chemické reakce při krakování	91

2. Tepelné krakovací procesy	92
3. Katalytické krakovací procesy	94
4. Katalytické reformování	98
5. Reverse plynných uhlovodíků	100

Část třetí: VÝROBA SYNTHETICKÝCH PALIV A OLEJŮ. Napsal

Ing. Vladimír Slouka	104
I. Výroba pohonných látek hydrogenací	105
1. Rozkladná hydrogenace	105
2. Suroviny pro rozkladnou hydrogenaci a rozpouštění uhlí	107
3. Výroba vodíku pro hydrogenaci	109
4. Vliv provozních podmínek při rozkladné hydrogenaci	110
5. Technologický postup při hydrogenaci	112
6. Zplodiny hydrogenace	116
7. Výroba syntetického benzínu v ČSR	120
II. Výroba pohonných látek synthesesou z kyslíčnicku uhelnatého a vodíku	121
1. Reakce kyslíčnicku uhelnatého s vodíkem	121
2. Suroviny, katalysátory a provozní podmínky	122
3. Technologické postupy uhlovodíkové synthesesy	124
4. Synthesní zplodiny	127
III. Výroba syntetických olejů	129
1. Význam a použití syntetických olejů	129
2. Rozdělení a hlavní způsoby výroby syntetických olejů	130

Část čtvrtá: MAKROMOLEKULÁRNÍ LÁTKY 132

I. Makromolekulární sloučeniny	132
1. Synthesa makromolekulárních sloučenin	134
2. Vlastnosti makromolekul	147
3. Odbourávání makromolekul	148
II. Výroba a mechanické zpracování plastických hmot	150
1. Výroba plastických hmot	150
2. Konečné zpracování plastických hmot	151
III. Suroviny pro výrobu plastických hmot a rozdělení plastických hmot	155
1. Suroviny	155
2. Rozdělení plastických hmot	156
IV. Plastické hmoty na podkladě přírodní makromolekuly	158
1. Regenerovaná celuloza (hydráty celulosy)	158
2. Deriváty celulosy	162
3. Plastické hmoty na podkladě bílkovin	166
V. Syntetické plastické hmoty	167
1. Polymery	167
2. Polykondensáty	182
3. Polyadiční pryskyřice	205

Část pátá: KAUČUK 206

I. Přírodní a syntetický kaučuk	206
1. Zdroje přírodního kaučuku	206
2. Výroba kaučuku z latexu	207
3. Chemické složení a vlastnosti kaučuku	208
4. Syntetický kaučuk a kaučukovité plastické hmoty	210
5. Latex	218
6. Disperse	220
7. Regenerát	220

II.	Přísady ke kaučuku a pomocné látky	221
1.	Vulkanisační činidla	221
2.	Urychlovače vulkanisace	221
3.	Aktivátory a retardéry (zpomalovače) vulkanisace	222
4.	Antioxydanty — prostředky proti stárnutí	222
5.	Změkčovačla	223
6.	Plniva	223
7.	Barvy	224
8.	Zvláštní přísady	224
9.	Rozpouštědla	225
III.	Výroba pryžového zboží	225
1.	Příprava materiálů	225
2.	Výroba pneumatik	230
3.	Výroba máčeného zboží	232
Část šestá: NÁTĚROVÉ HMOTY		234
I.	Základní pojmy a rozdělení.	234
1.	Základní pojmy	234
2.	Rozdělení nátěrových hmot	234
II.	Suroviny pro výrobu nátěrových hmot.	237
1.	Filmotvorné složky	237
2.	Těkavé složky	244
3.	Pigmenty, plniva a barviva	245
III.	Výroba nátěrových hmot	246
1.	Fermežové nátěrové hmoty	246
2.	Olejové lakové nátěrové hmoty	246
3.	Pryskyřičné nátěrové hmoty	248
4.	Asfaltové laky	248
5.	Chlorkaučukové nátěrové hmoty	249
6.	Nitrocelulosoové nátěrové hmoty	249
7.	Acetylcelulosoové nátěrové hmoty	251
8.	Ethercelulosoové nátěrové hmoty	251
9.	Synthetické nátěrové hmoty	252
10.	Nátěrové tmely a plniče pórů	252
11.	Emulsní nátěrové hmoty	252
Část sedmá: KOŽELUŽSTVÍ. VYDĚLÁVÁNÍ KOŽEŠIN. UMĚLÉ USNĚ		254
I.	Surová kůže a její zpracování.	255
1.	Kůže, její struktura a složení	255
2.	Konservování surových kůží	257
3.	Uskladnění kůží	258
4.	Rozdělení koželužských prací	258
II.	Výroba holiny	260
1.	Námok	260
2.	Uvolňování chlupů. Loužení	260
3.	Odechlupování, mízdření a omykání	262
4.	Vyrovnávání tloušťky (egalisace) kůže. Kruponování, štípání a po- struhování	263
5.	Odvápnění holiny	265
6.	Moření holiny	265
7.	Piklování holiny	266
III.	Vyčiňování holiny.	267

1. Třísločinění	268
2. Chromočinění	274
3. Činění hlinitými solemi — jirchářství	281
4. Činění solemi železa	282
5. Činění tukem — záměšnictví	282
6. Činění formaldehydem	283
7. Činění syntetickými tříslovinami	283
IV. Další úpravy usní	284
1. Barvení usní	284
2. Mazání usní	285
3. Sušení usní	286
4. Úprava usní	286
V. Vydělávání a barvení kožešin	288
1. Máčení (námok)	288
2. Mízdření	288
3. Činění	289
4. Mazání kožek	289
5. Mechanické opracování kožešin	290
6. Barvení kožešin	290
VI. Umělé kůže a náhražky usní	291
Část osmá: KLIH A ŽELATINA	294
1. Chemická povaha klišu a želatiny	294
2. Suroviny pro glutinové klišy	294
3. Zpracování kostí na kliš	295
4. Zpracování rohoviny	298
5. Zpracování kostí na želatinu	299
6. Zpracování klišovky a osseinu na želatinu	299
7. Výroba kožního klišu	302
Část devátá: BARVÁŘSKÉ POLOTOVARY A BARVIVA	304
I. Základní procesy při výrobě polotovarů	304
1. Chlorace aromatických sloučenin	304
2. Nitrace aromatických sloučenin	308
3. Sulfonace aromatických sloučenin	311
4. Redukce aromatických nitrosloučenin	316
5. Tavení solí aromatických sulfonových kyselin se zásadami	323
6. Několik příkladů výroby složitějších polotovarů popsanými postupy	325
7. Náhrada chloru jinými substituenty	326
8. Vzájemná záměna skupiny hydroxylové a aminové	328
9. Alkylace a arylace aromatických aminů	330
10. Acylace aromatických aminů	331
11. Příprava polotovarů oxidací	334
12. Příprava polotovarů kondensací a přesmykováním	336
II. Barviva a jejich výroba	338
1. Všeobecné poznatky o barvivech a jejich rozdělení	338
2. Požadavky na barviva. Vybarvování jednotlivými typy barviv	343
3. Výroba barviv	345
4. Úprava barviv	379
Část desátá: VÝROBA VÝBUŠIN A ZÁPALEK	380
I. Základní pojmy	380

1. Definice a vlastnosti výbušin	380
2. Konstanty výbušin	384
II. Složení, výroba a vlastnosti jednotlivých výbušin	388
1. Černý prach	388
2. Anorganické složky výbušin	389
3. Základní výbušiny mastné (alifatické) řady	391
4. Základní výbušiny cyklické řady	394
5. Průmyslové a vojenské trhavin	397
6. Šteliviny, bezdymné prachy	401
7. Třaskaviny a třaskavé složky	403
8. Atomové výbušiny	406
III. Prostředky a způsoby zážehů a roznětu (iniciace)	407
1. Prostředky k zážehu	408
2. Prostředky k roznětu (vlastní iniciátory)	410
3. Prostředky k přenosu třesku (bleskovic)	412
IV. Výroba zápalek (sirek)	412
Část jedenáctá: FARMACEUTICKÁ VÝROBA	414
I. Rostlinné a živočišné suroviny pro výrobu léčiv	414
1. Rozdělení přírodních surovin	414
2. Rostlinné suroviny	414
3. Živočišné suroviny	416
4. Suroviny pro přípravu ser a mikrobiálních přípravků	416
II. Získávání preparátů z přírodních surovin	417
1. Alkaloidy	417
2. Silice	422
3. Hormony	423
4. Vitaminy	428
5. Sera a mikrobiální přípravky	432
III. Synthesa léčiv	433
1. Anestetika	434
2. Hypnotika a sedativa	440
3. Antipyretika a analgetika	441
4. Analeptika	445
5. Sympatomimetika	447
6. Sympatolytika	448
7. Spasmolytika	448
8. Laxantia	449
9. Diuretika	450
10. Chemoterapeutika	450
11. Antiseptika, desinficientia, detoxikantia	458
12. Roentgenové kontrastní látky	459
Část dvanáctá: CUKROVARNICTVÍ	460
I. Přehled zpracování řepy cukrovky na cukr	460
1. Úvod	460
2. Stručný přehled výroby cukru	461
II. Výroba difusní šťávy	463
1. Doprava, praní a řezání řepy	463
2. Difuse	466
3. Lisování vyloužených řízků	469
III. Čištění difusní šťávy	469
1. Čerání difusní šťávy	470

2. Saturace	470
3. Výroba a hašení vápna	473
IV. Odpařování lehké šťávy	473
V. Zpracování těžké šťávy, výroba surového cukru a melasy	478
1. Svařování těžké šťávy na cukrovinu (zrno) a její zpracování	478
2. Zadinová práce	479
VI. Výroba bílého zboží (rafinády)	481
1. Výroba krystalu z těžké šťávy	481
2. Výroba bílého zboží ze surového cukru	482
3. Provozní ztráty v cukrovaru	483
Část třináctá: KVASNÝ PRŮMYSL	484
I. Kvašení	484
1. Enzymy	484
2. Mikroby kvasného průmyslu (kvasinky, bakterie, plísně)	485
II. Sladařství a pivovarnictví	489
1. Suroviny sladařského a pivovarského průmyslu	489
2. Sladařství	490
3. Vaření a kvašení piva	491
III. Výroba lihu	495
1. Suroviny k výrobě lihu	495
2. Výroba lihu z brambor	496
3. Výroba lihu z řepy	499
4. Výroba lihu z melasy v průmyslových lihovarech	500
5. Výroba lihu ze sulfitových výluhů	509
6. Výroba droždí	509
7. Výroba lihovin	511
8. Vinařství	511
IV. Jiné výrobky kvasného průmyslu	513
1. Hydrolysa dřeva a zemědělských odpadů	513
2. Výroba octa	513
3. Výroba glycerinu	514
4. Výroba tuků pomocí mikroorganismů	514
5. Výroba kyseliny mléčné	514
6. Výroba kyseliny máselné	515
7. Výroba butanolu a acetonu	515
8. Výroba kyseliny citronové (hydroxytrikarballylové)	515
9. Výroba antibiotik	516
Část čtrnáctá: ŠKROBÁRENSTVÍ	517
1. Úvod	517
2. Výroba bramborového škrobu	518
3. Výroba ostatních druhů škrobu	523
4. Použití škrobu	524
5. Výroba dextrinů a rozpustného škrobu	524
6. Výroba škrobového syrobu a škrobového cukru	525
Část patnáctá: RŮZNÁ ORGANICKÁ VÝROBA	526
I. Tuky	526
1. Tuky rostlinné a živočišné	526
2. Získávání tuků a olejů	527
3. Čištění (rafinace) tuků	528
4. Ztužování tuků	529

5. Štěpení tuků	530
6. Mastné kyseliny z parafinu	532
II. Pomocné přípravky pro průmysl textilní, koželužský, kožešnický atd.	533
1. Anionaktivní textilní pomocné přípravky	535
2. Kationaktivní textilní pomocné přípravky	537
3. Použití saponátů	537
III. Výroba chemických přípravků na ochranu rostlin	538
1. Osivová mořidla	539
2. Přípravky postřikovací a poprašovací	539
3. Zaplyňovací a zamlžovací přípravky.	543
Literatura	545
Rejstřík	548